

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

4/2007.BJE.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának büntető jogegységi tanácsa Budapesten, a 2007. év november hó 5. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

j o g e g y s é g i   h a t á r o z a t o t

I. A garázdaság bűncselekménye társas elkövetésének törvényi tényállást megvalósító alanyai önálló tettek nem lehetnek. Az önálló tettesség akkor is kizárt, ha a csoportos elkövetés során egymás ellen lépnek fel.

II. A Btk. 271. §-ának (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő garázdaság büntette társtetteseinek szándék- és akarategysége /Btk. 13. §, 20. § (2) bek./ szempontjából csak annak belátása szükséges, hogy az egymással - vagy másokkal - szembeni erőszakos cselekedetük közvetlenül és durván sértheti a közösség nyugalma. Az elkövetők személyes motivációja, indítéka a szándékegység megítélésénél figyelmen kívül marad.

III. A garázdaság bűncselekményének társtetteskénti elkövetését nem zárja ki az, ha a személy elleni erőszakos magatartás egyidejűleg alaki bűnhalmazatot alkotó testi sértést is megvalósít /BK. 93./, s ez utóbbi bűncselekményt tekintve a társtettesség ismérvei hiányoznak.

I n d o k o l á s

A Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettese - a Pécsi Ítéltábla Büntető Kollégiuma vezetőjének kezdeményezésére - a Be. 440. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján az ítélkezési gyakorlat egységének biztosítása érdekében /Be. 439. § (1) bek. a) pont/ jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta abban az elvi jogalkalmazási kérdésben, hogy a Btk. 271. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerint minősülő garázdaság büntettét elkövető csoport résztvevőinek az elkövetői minősége társtettesi vagy önálló tettesi abban az esetben, ha a garázdaság elkövetése során egymással szemben lépnek fel és a törvényi tényállás részét alkotó erőszakos magatartásukat a csoport másik vagy többi résztvevőjének személyét, testi épségét sértve valósítják meg.

A jogegységi indítványt kezdeményező kollégiumvezető az indítvány tárgyául megjelölt jogkérdésben az illetékességi területén működő bíróságok - a Tolna Megyei Bíróság és a Somogy Megyei Bíróság, illetőleg az illetékességi területükhöz tartozó egyes helyi bíróságok - ítélkezésében ellentétes gyakorlatot észlelt.

A Kaposvári Városi Bíróság a 9.B.617/2005. számú, illetőleg a másodfokon eljáró Somogy Megyei Bíróság a Bf.15/2006. számú ügyben, és a Siófoki Városi Bíróság a 4.B.368/2005. számú, illetőleg a másodfokon eljáró Somogy Megyei Bíróság a Bf.13/2006. számú ügyben az ügydöntő határozatában a csoportosan elkövetett garázdaság büntettét elbírálvá az elkövetőknek az egymás sérelmére megvalósított garázda cselekményét valamennyi terhelt esetében társtettesként elkövetettnek értékelte.

Ezzel szemben a Szekszárdi Városi Bíróság a 26.B.3/2000/36. számú és a Tolna Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság a 3.Bf.172/2006/11. számú, valamint a Bonyhádi Városi Bíróság a B.107/2006/10. számú és a Tolna Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság a 3.Bf.61/2007/3. számú határozatai - elvetve a megyei főügyészség jogi álláspontját - önálló tettesként, (és nem társtettesként) elkövetett garázdaság büntettének értékelték azoknak a terheltnek a cselekményét, akik, mint a Btk. 137.§ 13. pontja szerint csoportot alkotó elkövetők a kihívóan közösségellenes erőszakos cselekményüket egymással szemben hajtották végre.

A Tolna Megyei Bíróság határozataiban kifejtett jogi álláspont lényege az, hogy amennyiben három személy egy helyen és egy időben valósítja meg a Btk.271.§ (1) bekezdésébe ütköző garázdaság törvényi tényállását, a csoportos elkövetés, mint minősítő körülmény megállapítható, de "az ennél szorosabb közös bűnelkövetői

kapcsolat, a társtettség csak teljes szándékegység esetén jön létre". Az előbb felsorolt ügyekben pedig a szándékegység azért nem állapítható meg, mert a személy elleni erőszakot egymással szemben elkövetők között nem lehet szó akarategységről. Ha az elkövetők ellentétes érdekből, sőt egymás ellen irányuló szándékkal cselekszenek, úgy közöttük a Btk. 20.§-ának (2) bekezdésében a társtettséghez megkívánt érzelmi- és értelmi azonosulás, a szándék- és akarategység hiányzik.

- o -

Az indítványozó álláspontja szerint a felvetett elvi kérdés megoldását a Somogy megyében működő bíróságok ismertetett határozatai tartalmazzák helyesen. A korábban közölt eseti döntések és jogegységi határozat ismertetésével álláspontjának alátámasztásául a következőkre mutatott rá:

A garázdaság csoportosan elkövetettként minősül akkor is, ha a három vagy több személy nem együttesen, egymást támogatva, hanem egymással szemben vesz részt az elkövetésben (BH 1985/299.).

A csoportos elkövetés folytán a társtettesként elkövetett garázdaság büntetnének megállapítására alkalmas annak a magatartása, aki a két társa kihívóan közösségellenes, erőszakos cselekményébe - a már megvalósított riadalom keltésére alkalmas történések ismeretében - bekapcsolódik, és a továbbiakban maga is részt vesz a sértett bántalmazásában (BH 2003/309.).

A garázdaság csoportosan elkövetettkénti minősítését nem zárja ki, ha az elkövetők egyikének felelősségre vonására - vádemelés hiányában - nem került sor. "A garázdaság büntetnének megállapítását nem zárja ki, ha három, vagy több elkövető nem együttesen, egymást támogatva lép fel, hanem egymással szemben áll. Így a három személy által megvalósított garázdaság akkor is csoportosan elkövetettnek /Btk. 137. § 13. pont/ minősül, ha az elkövetők a kihívóan közösségellenes magatartásukat egymással szemben valósítják meg. Az ilyen magatartás ugyanúgy alkalmas riadalom, megbotránkozás okozására, ugyanúgy fokozottan veszélyes, mintha az elkövetők egységesen lépnének fel" (BH 2006/76.).

Az ismertetett eseti döntések azt szemléltetik: a bírói gyakorlat következetes abban, hogy csoportosnak tekinti a legalább három személy tettelegessége által megvalósított - riadalomkeltésre alkalmas - cselekményt, függetlenül attól, hogy azok ki (kik) ellen léptek fel. Egyöntetű az ítélkezés abban is, hogy a garázdálkodók személyes indítéka közömbös (BH 1983/434.).

"A kihívóan közösségellenes magatartást tanúsító garázda elkövető tudatában van annak, hogy erőszakos cselekedete közvetlenül és durván sérti/sértheti a közösség nyugalját, ám - akár személyes motivációból fakadó - tettét e közösségi érdek semmibe vételével hajtja végre. Cselekményében a közösségi érdekekkel való szembe fordulás legalább az eshetőleges szándék szintjén felismerhető." (BH 2005/313.). A garázdaságot elkövető tudatának, tehát ennyit és nem többet kell átfognia. A garázdaság büntetőjogi megítélése szempontjából az elkövetők cselekményüket "nem egymás ellen", hanem a köznyugalom sérelmére valósítják meg. Ezért társas bűnelkövetés esetén a társtettesességük aggálytalanul megállapítható akkor is, ha erőszakosságukat személyes nézeteltérésük, vitájuk váltotta ki. "Érdekeik" (indulataik), személyük szembenállása a garázdaság bűncselekményével kapcsolatban kívül marad a Btk. 13.§-ának szándékosság fogalmán.

Természetesen mindezeknek a követelményeknek és feltételeknek csak akkor lehet jogi jelentőségük, ha a társas bűnelkövetés alanyai valamennyien a jogtalanság talaján állnak. A jogtalan támadás ellen jogosan védekező, vagy közérdekből beavatkozó, illetve a rend helyreállítása érdekében cselekvő személy nyilvánvalóan nem vonható a garázdaságot megvalósító csoport (Btk.137.§ 13. pont) fogalma alá, mert nem a köznyugalom ellen fejti ki tevékenységét.

A csoport büntetőjogi értékelésének a 2/2000.BJE. számú jogegységi határozatban kifejtett általános szabályai alól a garázdaság sem kivétel. Tehát a részesek és a tettes (társtettesek) együtt alkothatnak e bűncselekmény tekintetében is csoportot, akár egymás ellen, akár egymást támogatva hajtják végre erőszakos tetteiket. A három vagy több személy, mint a Btk. 271.§ (1) bekezdésének megfelelő tényállásszerű magatartást tanúsító alanyai viszont nem minősíthetők önálló tetteseknek.

Az ítélezési gyakorlat tükrében nem állja meg a helyét a Tolna Megyei Bíróság 3.Bf.172/2006/11. számú ítéletének az a - főügyészségi álláspontot cáfolataként felhozott - okfejtése, amely az egymást kölcsönösen ütlegető, szembenálló személyek cselekményét értékelve azt juttatja kifejezésre: "A társtettesi cselekményi egység elvét követve az a képtelen helyzet alakulna ki, hogy az elkövető a saját sérelmére más által megvalósított személy elleni bűncselekményért is felelne."

A megyei bíróság idézett elvi álláspontja azért téves, mert "az ún. találkozó bűncselekmények" esetén - a kölcsönös bántalmazás - csoportos (társas) garázdaságként való értékelése mellett, ha annak

egyéb feltételei megvannak (BK 93.), azzal halmazatban kell megállapítani a testi sértést is, amelynek az okozója ezért a bűncselekményért már önálló tettesként felelhet. Mindez nem érinti a garázdaság csoportos, és azon belüli társtettesi elkövetést.

A Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettese azt indítványozta, hogy a jogegységi tanács a felvetett vitás elvi jogalkalmazási kérdésben az alábbiak szerint adjon iránymutatást:

1/ A Btk. 271.§ (1) bekezdése és (2) bekezdés a) pontja szerinti garázdaság büntettét megvalósító csoportos elkövetés esetén a csoport tagjai társtettesek, vagy társtettesek és részesek, illetve tettes és részesek lehetnek.

E törvényhely alá vonható társas elkövetés alanyai - csoporton belül - önálló tetteseknek nem minősíthetők.

2/ A Btk. 271.§ (1), (2) bekezdés a/ pontja szerinti garázdaság büntette társtetteseinek szándék- és akarategysége /Btk. 13.§, 20. § (2) bek./ szempontjából annak belátása szükséges, hogy az egymással - vagy másokkal - szembeni erőszakos cselekedetük közvetlenül és durván sértheti a közösség nyugalma. Az elkövetők személyes motivációja, indítéka a szándékegység megítélésénél figyelmen kívül marad.

3/ A garázdaság társtetteskénti elkövetésének megállapítását nem zárja ki, ha a személy elleni erőszakos magatartás egyidejűleg testi sértést is megvalósít. A két bűncselekményt - egyéb feltételek megvalósulása esetén (BK 93.) - bűnhalmazatban kell megállapítani.

4/ Csoportos elkövetésen belül is meg kell jelölni az elkövetői minőséget az ítélet rendelkező részében /társtettesként, bűnsegédként elkövetett garázdaság büntette/.

- o -

A legfőbb ügyész a jogegységi indítványban kifejtett jogi állásponttal mindenben egyetértett és az annak megfelelő jogegységi határozat meghozatalára tett indítványt /BF.2342/2007.szám/.

- o -

A jogegységi tanács a jogegységi indítványban kifejtett - a Somogy megyében működő bíróságok ítéleteivel szemléltetett és a kezdeményező ítélőtábla kollégiumvezetőjének a véleményével is megegyező - jogi állásponttal értett egyet.

A bűncselekmény csoportos elkövetésének megállapításával összefüggő jogértelmezési kérdéseket a 2/2000. büntető jogegységi határozat rendezte. Rámutatott arra, hogy a csoport tagjai a bűncselekmény - pontosabban a tettesi /társtettesi/ magatartás - helyszínén vagy annak közelében, tehát azonos alkalommal, jól körülhatárolható térbeli és időbeli határok között együttműködve vesznek részt a cselekmény véghezvitelében. A bűncselekmény részesei csak akkor tekinthetők a csoport tagjainak, ha a tettes /társtettesek/ mellett maguk is a bűncselekmény helyszínén működnek közre az elkövetésben, helyszíni felbujtással vagy az elkövetéshez segítség nyújtásával. A csoport tagjainak az elkövetői minőségét az ítéletben pontosan meg kell állapítani.

Az ítélkezési gyakorlat a garázdaság bűncselekményét - így a csoportos elkövetés folytán a garázdaság büntettét is - társtettesként elkövetettnek értékeli, amennyiben az a terhelteknek a térben és időben összefüggő kihívóan közösségellenes, megbotránkoztatás vagy riadalom keltésére alkalmas személy elleni erőszak kifejtésével /is/ együttjáró, egymás tevékenységének az ismeretében végrehajtott fellépésével valósul meg /BH 2000/94., 2003/309., 2006/76./. Az adott jogkérdésben tehát a bíróságok eltérő jogértelmezése a jogegység sérelmének a lehetőségét magában hordozza, s ez jogegységi határozat meghozatalát indokolja.

A jogirodalomban egységes, az ítélkezési gyakorlatban is követett az az álláspont, miszerint a társtettség megállapításának - a Btk. 20. §-ának (2) bekezdésében meghatározott - együttes feltétele: tárgyi értelemben ugyanazon szándékos bűncselekmény törvényi tényállásának az egészében vagy részben történő megvalósítása, alanyi oldalról pedig egyfelől a másik, illetőleg a többi elkövető magatartása objektív veszélyeztető jellegének az ismerete /az egymás tevékenységének kölcsönös tudata/, másfelől az, hogy mindegyik elkövetésben résztvevőt ugyanazon törvényi tényállás megvalósítására irányuló akár egyenes, akár eshetőleges szándék vezérelje. /Az ugyanazon bűncselekményhez kapcsolódó részesei magatartások lényegileg abban különböznek a társtettesek magatartásától, hogy tényállási elemet nem valósítanak meg/. Ezeknek az elveknek értelemszerűen érvényesülniük kell akkor is, ha a garázdaság bűncselekménye csoportos elkövetéssel valósul meg, s a csoport résztvevői akár egymást támogatva, akár egymással szemben

állva vesznek részt a garázdaság egyik lehetséges elkövetési magatartásának, a személy elleni erőszaknak a kifejtésében.

Abban az esetben, ha a Btk. 137. §-ának 13. pontja szerinti csoportot alkotó elkövetők kihívóan közösségellenes és megbotránkozás vagy riadalom keltésére objektíve alkalmas magatartása az egymással ellentétes érdekkörű, egymással szemben álló személy vagy személyek elleni erőszak kifejtésében - pl. egymás kölcsönös testi bántalmazásában - (is) megnyilvánul, a társtettség megállapításának az összes követelménye megvalósul, éppen úgy, mint ha az együttesen cselekvők tényállásszerű ilyen cselekvősege kívül álló személy vagy személyek ellen hatna. Az egymás tevékenységének kölcsönös tudata ilyenkor nyilvánvaló. A szemben álló felek egymással szembeni tettelegessége során emellett a résztvevők mindegyike vitathatatlanul tisztában van azzal is, hogy a maga, és az őt támogató társa, valamint a vele szemben álló és hozzá hasonlóan erőszakkal cselekvő személy vagy személyek a saját magatartásukkal az alapvető közösségi normákat az együttélési szabályokat semmibe véve, azaz kihívóan sértik. A szemben álló és egymást sértően cselekvő felek szándékegysége tehát a köznyugalom, mint jogi tárgy közvetlen sérelmét vagy veszélyeztetését illetően kétségtelen. Igaz mindez akkor is, ha egyik elkövető a két vagy több személynek az egymással szemben kifejtett közösségellenes erőszakos cselekvőségébe az addigi történések ismeretében kapcsolódik be valamelyik oldalon, valamelyik felet támogatva.

Közömbös ebből a szempontból az, hogy a cselekményt milyen személyes indíték motiválta, amidőn az is, hogy a személy elleni erőszak kölcsönös kifejtése az egymással szemben álló feleknél azonos, vagy eltérő súlyosságú következménnyel járt.

A társtettség iménti értelmezése a garázdaság csoportos elkövetése körében az ún. cselekmény-egység követelményét sem érinti: Ha ugyanis a garázdasággal valóságos alaki halmazatban a testi épséget sértő bűncselekményt is meg kell állapítani /BK 93./, ez a bűncselekmény az eredmény függvényében elkövetőként eltérően /könnyű testi sértésként, súlyos testi sértésként/ minősülhet. Ekként pedig a garázdasággal alaki halmazatot alkotó testi épséget sértő bűncselekmény tekintetében az egymással szemben cselekvő felek között a társtettség valóban kizárt lesz, ugyanis a passzív alany /sértett/ különbözősége folytán nem ugyanazt a szándékos bűncselekményt valósítják meg. Az ellenféllel szemben szándékegységben, s a társtettség egyéb ismérveivel azonos oldalon cselekvők azonban a testi épséget sértő cselekményt társtettesként követik el. Ugyanez a helyzet nyilvánvalóan akkor is, ha a garázdaság bűncselekményének szubszidiárius jellege folytán a garázdaság és a testi épséget sértő bűncselekmény alaki halmazata látszólagos, és csak a testi épséget sértő garázdaságnál súlyosabb bűncselekmény elkövetése állapítható meg.

A kifejtettek folytán helyesen utal a jogegységi indítvány arra, hogy a csoportos garázdaság bűncselekményét elkövetők lehetnek mindnyájan társtettesek, társtettesek és részesek, vagy tettes és részesek, de kizárt az, hogy a csoport résztvevői közül a garázdaság törvényi tényállását megvalósító elkövetők /legalább két személy/ önálló tettesként legyenek felelősségre vonhatók.

A jogegységi tanács a határozatát - a Bszi. 32. §-ának (4) bekezdése, illetve a Be. 445. §-ának (2) bekezdése alapján - a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2007. november 5.

Dr. Kónya István s.k. a jogegységi tanács elnöke, Dr. Belegi József s.k. előadó bíró, Dr. Akác József s.k. bíró, Dr. Édes Tamás s.k. bíró, Dr. Katona Sándor s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

írnok

AIné